

схваћеног. Зато ћемо чак читати овдје и о поздравима, да је добар дан као жеља, а *ѿомаже Бої* као благовјесник мира (стр. 132).

Примљено: 2. 4. 2021. | Одобрено: 26. 8. 2021. □

УДК / UDC: 821.163.41-1(049.32)

Теолошки погледи / Theological Views

Година / Volume LIV

Број / Issue 2/2021,

стр. / pp. 378–382.

DOI: <https://doi.org/10.46825/tv/2021-2-378-382>

ПРОЦЕС ПОЕТСКИХ КАНОНИЗАЦИЈА

(Гордана Боранијашевић, *По-свешће*,
Београд: Српска књижевна задруга, 2020, 160 стр.)

Дамјан Ћулафић

(damjan.culafic@gmail.com)

Епархија будимљанско-никшићка, Беране, Црна Гора

Пјесника, одавно, из небројено много разлога, читалац цјелисходно има разлога и основа да одреди као лице које није дужно да се ичему покори, да се икоме приклони, да ишта конвенционално уважава и поштује, већ да га перципира као јединствену појаву која култивише осјећај апсолутне слободе, као индивидуу која је кадра да, чак, донекле, дрско присвоји себи овлашћење да на сваку тему, коју свијет и крупни повијесни процеси фабрикују, говори суверено, самоувјерено, фриволно... Тој групи пјесника, који храбро руше стереотипе и исказују своја интелектуална и емоционална опредјељења у животу и стваралаштву, припада и Гордана Боранијашевић, *не-обична ѿјесни-киња*, која је себи дала за право да деведесет три пјесме, колико их чини збирку која је пред нама, сазида од *ѿо-свешћа* поетског проседеа канонизације личности којима се стихови, као мотивима, творе.

Збирка *По-свешће* дјелује као мозаик љубави и поштовања које пјесникиња осјећа и култивише према оном свијету, оним људима, којима су пјесме посвећене. Истовремено, ова збирка је својеврстан именослов и споменар многих свијетом промијенилих, али у поетесином полифоном мемоару живо присутних, људи: стваралаца или овом ствараоцу блиских лирских субјеката. Занимљиво је, макар потписнику овог скромног огледа, да пјесникиња, која Дражевиће држи за свој једини

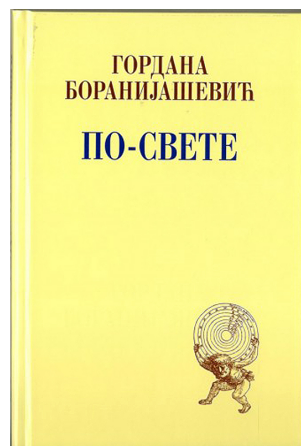
завичај, у састављању збирке није правила никакве мотивске, организационе цјелине, већ је књигу исписала и објавила из једног комада, интегрално, пјесму за пјесмом.

Доказује се да је вриједјело бити пријатељ Гордане Боранијашевић, њен рођак, пјеснички сабрат, и тако даље, јер је ауторка сваку посвету ткала пажљиво, танано, филигрански брусећи ријеч, проналазећи што језгровитији исказ, брутално сажимајући неријетко раскошну жељу и мисао. Кад посвећује своје најдрагоцјеније ријечи (освећујући нечији лик), чини то без трунке сујете, демонстрирајући широку душу, и радосно, љубављу испуњено, срце.

Опчињена завичајном земљом, људима и сјећањима везаним за њих, Гордана Боранијашевић је, у исказу, чини се, врло опрезна, и као да ју нешто више (или јаче, или дубље скривено, или у потаји чамеће) спутава и опомиње да је опасно за пјесниково танано и крхко биће да се цијело открива. Зато наша поетеса прибјегава недореченим, кратким, лапидарним исказима – стиховима, али језиком врло богатим, разноликим, премда обремененим великим бројем логизама локалног биљега. Њен језик је исказу дао колорит економичности, те је и за читаоца до краја интригантно оно скривено, на шта је суштински циљано.

Тачка око које се збирка свила ипак су, доминантно, личности као поетски субјекти, оне знане ширем читалаштву, али у највећој мјери оне које су пјеснику лично и односно блиске. Тако су, примјера ради, уочљиве и упадљиве управо пјесме које су писане као, како је књига и насловљена, посвете. Међутим, иако је, начелно, у питању књига са израженим поетским процесима канонизације пјеснику блиских људи, она је, уједно, у много чему, и књига некролога. Можда, отуда, и наслов разложен на *По-свите*. За пјесме, посвете, некрологе, портрете и скице, карактеристична су снажна акумулирана емоционална стања, као и портретисање карактерних, личносних и стваралачких одлика сваког лирског субјекта посвећеног пјесмом. Ипак, пјеснички другови и узорци су разлог и фокус најуспјелијих пјесама, а такве су, рецимо, пјесме: „Некролог“, „Из немирног марта за мог песничког брата“, „Господе, закопчај Мекоти душу“, „Уместо свеће“ и друге. Но, кадшто се јави читалачки осјећај да је њих ауторка писала са извјесном дозом оптерећења, при чему се, рецимо, пјесмом „Уочи Васкрса, у Дражевићима“, у задњем терцету, *искуйшла* исповијешћу:

„Опрости, Христе,
Ове риме неваксрне,
Ко задушне...“

У поговору књиге је Братислав Р. Милановић луцидно примијетио да „Боранијашевићева своје поимање света заснива, пре свега, на фолклорним мотивима и представама из детињства“ (стр. 146), јер су, заиста, у бићу ове пјесникиње врло живи снови и сјећања из најранијег животног доба, крајолици завичаја, а и многе су оријентационе мемоарске тачке опјеване. Штошта је, природно и, тиме, чудесно, литерарно, живо у пјесмама Гордане Боранијашевић. Она пјесму тка од „дражевачког зверја“, њива, ливада, ножица, „поноћног корза“, „медовог торза“, „чете зечина“, „тете лије“, „потуљене јазавчине“, „белог поља тајни“ итд. Стиче се утисак да је наша пјесникиња била ријетко радознано дијете, и плијени сазнање о томе шта све памти, каквим доживљава и колико су свјежа и жива сјећања стара више од пола столећа. Дјечји сензибилитет и доживљај природе јединствен је. Сва створења која види дијете, види их реално, али их види и лијепим. Природа је, очито, показало се и у поезији Боранијашевићеве, најљепша управо у дјечијем доживљају. Међутим, оно што је, онда, остало тајна дјетету, пјесник је открио како је, све то, тада, видио. Чудо је: невиђено, репато, окато, ногато, рогато... Трази су: невиђени ни у бајци, зашаптани, зачарани, притајани...

Све пјесме, писане 1999. године, или на почеку 21. вијека, тематиком националне и родољубиве, квалитативно одскачу од остатка збирке. Исто је и са пјесмама у чијем су мотивском фокусу Косово и Метохија. Разлози, ваљда, почивају у коалицији емоционалних и емпиричких набоја, које је продуковала у бићу сваког честитог човјека, а особито православног Србина, војна агресија на означену српску покрајину на самом крају другог тисућљећа.

Српска поезија, како народна, усмена, која је и веће циклусе тако номиновала, тако и ова, модерна, савремена, што ће, у крајњој линији, рећи, сввремена, свагдашња, топоним Метохију, нераздвојиву од Косова, није сагледавала само као географски простор, већ је тај териториј био увијек плодно идејно поетско тле. Тако се, том нераскидивом низу поетских имена у Срба, прикључује и Гордана Боранијашевић већим бројем врло занимљивих, мада херметичних, пјесама. Међу њима ће читалац наћи и пјесму посвећену Светиславу Влаховићу, насловљену „На вест о одласку мог песничког брата“, чије задње двије строфе гласе:

„Дуни, ветре,
Проплачите, Проклетије,
Док се горје пред Песником свије
Што на овом, ко калуђер,
Ништа имо није...

Док невеште сплићем риме
 Душа раба Светислава
 Лебди изнад непрежалне
 Свете Метохије“

Боранијашевићева се пјесничком брату, у првим стиховима, у јецајима који одају њено мирење са примљеном вијешћу, императивним тоном обраћа, иако није физички пред њом, и казује, збиља сестринске, али и ријечи које упућује ослобођене било какве гордости:

„Исцели душу, одмори ране,
 Мој песнички брате,
 Врли Светиславе...“

правећи квалитативну градацију и устројавајући тон од сестринске слободе (јер најслободнији смо код некога ко нам је брат), преко нескривеног доживљаја личности почившег пјесника, до флагрантне оцјене свеукупности појаве пјесника коме је пјесма посвећена. Пјеснички поступак, који се Гордана Боранијашевић у овој пјесми заузела да досљедно спроведе, преко друге и треће строфе, односно преко неримованих терцета и секстине, довела нас је до цитираних стихова и закључка о омиљеном српском пјесничком оријентуру, мотиву и теми, о Косову и Метохији, при чему и читаоцу намеће утисак да је пјесник, ком је ову пјесму испојала, за њу синоним оног највриједнијег за шта се пјесник држи.

Канонизациони процеси, макар и јеретички и неканонски, пјеснику су *дозвољени* само онда када је квинтесенцијални дио његове душе натопљен снажном вјером, макар и оном која није фундирана догматском потпором. За Гордану Боранијашевић, Господ је Бог грмљавине, грома и кише:

„Господе, зар ћеш нам однети
 и куће
 Поплавити снове
 Збити живот у ровове...?!“

Нису Ти криве моје риме...
 Не дам!

У Нојеву, молим,
Крвне ми стихире...“

(„Док траје потоп молитва за срок и род“)

Она се мотивски, очито, везује за екстреман случај у историји човјечанства, када је Бог показао колику силу посједује. Тада је Бог пустио дажд на Земљу и потопио је, с циљем да се све изнова обнови и оброди. Зато Гордана Боранијашевић говори мишљу цијелога човјечанства, ословљавајући Бога Богом грома и дажда, јер је једино тада човјек могао да спозна или да наслути Божју силу, кад је све што је створио затро. Међутим, није наглашена суштина тог чина, односно да је све учињено како би се све обновило и наново развило. Пјесникиња моли, не за себе и свој живот, већ за своје стихире. А можда је баш то молитва за спас сржи њеног живота.

Ова пјесникиња је у својој разноликој поетској збирци своје „нај-првоне“ испојала, у народном тону, попут Његошевог „Кола“ у *Горском вијеницу*, пјесму пуну поноситости пјесника, поноситости с поетским субјектом у прочељу. Тако она свог Лана ословљава са: злато, дико, соколе, снаго, благо небојато, и у обраћању, хроматском промјеном и подижући тон, завршава вокативом: „Сам владико!“, детерминишући владиком оно најдивније што пјесник може да замисли.

У овој збирци нема много риме, а гдје је има, суптилна је, ненаметљива. Она, и кад се јави, то се деси у понекој строфи, недоследно се, на моменат, заокружи и нестане у остатку пјесме, у слободном казивању. Тај пјеснички манир ћемо тумачити пјесникињиним зрелим поетским пером, кадрим да стихотвори различите форме.

Пред нама се отворила књига са великим бројем лирских субјеката, готово у свакој различитих. То је нужна последица опредјељења пјесника да пјесмом сачува што већи број њој блиских и важних људи, знаних лично или посредно. И све њихове улоге у пјесмама су надличне. Пјесник их везује за много шире моменте, који су њима инхерентни и које су они и обиљежили, али кроз које је и сваки од лирских субјеката важан не само за пјесника, већ и за, понекад, национални, читалачки корпус.

Не-обична по-етика Гордане Боранијашевић формирала је сасвим обичан осјећај да је поезија неумрла стваралачка дјелатност, која припада плодном пољу са ког се увијек могу очекивати свјежи, нови, невиђени плодови.

Примљено: 9. 4. 2021. | Одобрено: 20. 7. 2021. □